

اعتباریابی و هنجاریابی پرسشنامه اشتیاق در ورزشکاران
 فاطمه جعفری سیاوشانی^۱، رضا نیک‌بخش^۲، علی محمد صفانیا^۳

Validating and normalizing passion questionnaire among athletes

Fatemeh Jafari Siavashani¹, Reza Nikbakhs², Ali Mohammad Safania³

چکیده

زمینه: از جمله عوامل مهم که می‌توان آن را مهم‌ترین عامل درونی و یا بیرونی یک ورزشکار در دستیابی به هدف و بروز رفتارهای مختلف دانست، عامل انگیزه و اشتیاق است. **هدف:** هدف از تحقیق حاضر، هنجاریابی پرسشنامه اشتیاق در جامعه ورزشی است. **روش:** جامعه آماری در این مطالعه، ورزشکاران یکی از لیگ‌های فوتسال، والیبال، بسکتبال، واترپلو است. برای بررسی داده‌ها از روش تحلیل عاملی اکتشافی تأییدی و جهت جمع‌آوری اطلاعات، از پرسشنامه اشتیاق والراند (۲۰۰۳) با سه عامل اشتیاق افراطی (۶ سؤال)، اشتیاق هماهنگ (۶ سؤال) و معیار اشتیاق (۵ سؤال) استفاده شده است. در مجموع ۲۵۰ پرسشنامه توزیع و در نهایت ۲۰۰ پرسشنامه صحیح مورد تجزیه و تحلیل نهایی قرار گرفت. برای نرم‌سازی پرسشنامه‌ها از روش تحلیل عاملی تأییدی و اکتشافی و از نرم‌افزار لیزرل استفاده شده است. **یافته‌ها:** یافته‌های به‌دست آمده قابلیت اعتبار پرسشنامه را تأیید کرد. نتایج پژوهش نشان داد، این پرسشنامه ابزار مناسبی برای سنجش اشتیاق در میان ورزشکاران است. همچنین، دیگر یافته‌ها نشان داد، اشتیاق هماهنگ اولویت اول و اشتیاق افراطی در ورزش دارای اولویت دوم است؛ **نتیجه‌گیری:** بنابراین، پیشنهاد می‌شود، پژوهشگران در پژوهش‌های آینده به استفاده از این پرسشنامه در نمونه‌های مختلف و بزرگ‌تر بپردازند. **واژه کلیدی‌ها:** اشتیاق، اشتیاق افراطی، اشتیاق هماهنگ

Background: Of the main elements that may be considered the most important internal or external factor for an athlete in achieving his objective and manifesting various behaviors is motivation and passion. **Aims:** The aim of present research is to normalize passion questionnaire in athletic society. **Method:** Statistical population of this study includes athletes in each of futsal, volleyball, basketball, water polo leagues. In order to review data, exploratory and confirmatory factor analyses and for data gathering Vallerand passion (2003) questionnaire with three elements of obsessive passion (6 questions), harmonious passion (6 questions) and passion measure (5 questions) were used. Overall, 250 questionnaires were distributed and at the end, 200 accurate questionnaire were analyzed. In order to normalize questionnaires confirmatory and exploratory factor analyses and LISREL software were used. **Results:** Results obtained confirmed the reliability of questionnaire. Research results showed that present questionnaire is an appropriate instrument for measuring passion with emphasis on the importance of sport status among athletes. Furthermore, research final model showed that harmonious passion is first priority and obsessive passion is considered as second priority in sport. **Conclusions:** It is suggested that researchers in their future research utilize this questionnaire in various and larger samples. **Key words:** Passion, Obsessive passion, Harmonious passion

Corresponding Author: nikbakhsh_reza@yahoo.com

^۱ دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی دانشکده تربیت‌بدنی و علوم ورزشی واحد تهران جنوب دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

^۲ PhD Student, Department of Physical Education, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

^۳ دانشیار، گروه مدیریت ورزشی دانشکده تربیت‌بدنی و علوم ورزشی واحد تهران جنوب دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران (نویسنده مسئول)

^۲ Associate Professor, Department of Sport Management, South Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran (corresponding author)

^۳ استاد، گروه مدیریت ورزشی دانشکده تربیت‌بدنی و علوم ورزشی واحد علوم و تحقیقات دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

^۳ Professor, Department of Sport management, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

مقدمه

در حوزه روانشناسی و جامعه‌شناسی، عوامل مختلفی به چشم می‌خورد که هر یک به نوعی رفتار یک ورزشکار را تحت الشعاع قرار می‌دهد. استرس، التهاب، بهت‌زدگی^۱، غرور^۲، جو‌گرفتنی یا ترس از تماشاگر، درصداقت یا افزایش انرژی روانی، نحوه انتقال یافته‌های تمرین و بروز آن در عملکرد به موقع، خستگی کاذب و ترس از باخت و اشتیاق و اعتماد به نفس کاذب از بُرد و... از جمله عواملی هستند که می‌تواند نحوه رفتار یک ورزشکار را از محدوده طبیعی خویش خارج کرده و او را در راه رسیدن به هدف، دستخوش تغییرات فراوان کند (ندایی و علوی، ۱۳۸۷، زارعی و همکاران ۱۳۹۷). این عوامل، در توانایی یا ناتوانایی، شکوفایی یا شکوفا نشدن و در نهایت، عملکرد کلی یک ورزشکار نقش به‌سزایی دارد. اشتیاق^۳ وقتی در اشخاص پدیدار می‌شود که شروع به انجام کاری کنند که این کار را دوست دارند و سپس، بر روی بیشتر شدن اشتیاق خود تلاش کنند. در واقع، شور و اشتیاق تا قبل از انجام کاری پدیدار نمی‌شود و فقط بعد از انجام کار است که یا پدیدار می‌شود و یا نمی‌شود (بوکسیل، ۲۰۰۳)؛ بنابراین، برای ورزشکاران، رسیدن به اوج در ورزش و نمایش رفتارهای هنجاری و اخلاقی در محیط‌های ورزشی، تنها داشتن استعداد و امکانات لازم، نشانه موفقیت در ورزش نیست؛ بلکه عامل تأثیرگذار دیگری در بروز موفقیت، ضروری است (رونی، ۱۹۹۰). مفهوم اشتیاق در روانشناسی چندان مورد توجه قرار نگرفته است. روانشناسانی که به این مفهوم می‌پردازند، بر جنبه انگیزه‌ای آن تأکید دارند. اشتیاق میل قوی نسبت به فعالیتی تعریف می‌شود که مردم دوست دارند، آن را مهم و زمان و انرژی خود را صرف آن می‌کنند؛ بنابراین، برای این که فعالیتی نشان‌دهنده اشتیاق مردم باشد، باید نقش معناداری در زندگی آنها، آنچه دوست دارند و به‌طور معمول زمان خود را صرف آن می‌کنند، ایفا کند (والراند، ۲۰۰۳، والراند و همکاران، ۲۰۰۸-۲۰۰۳، وانگ و چو، ۲۰۰۷، استاسنگ و همکاران، ۲۰۱۴، توسان و لاجونن، ۲۰۰۹).

در مورد تعریف شوق و اشتیاق، مدل دوگانه اشتیاق، اشتیاق را میل شدید به فعالیت تعیین‌کننده‌ای تعریف می‌کند که فرد آن را دوست داشته، مهم دانسته و زمان و انرژی خود را صرف آن می‌کند.

این فعالیت‌ها به اندازه‌ای تعیین‌کننده می‌شوند که ویژگی‌های اصلی هویت فرد را بیان می‌کنند. والراند و همکاران وی اخیراً مدل اشتیاقی را ارائه کرده‌اند که به دوگانگی ذاتی در اشتیاق می‌پردازد (والراند، ۲۰۰۸؛ والراند و هولفورت، ۲۰۰۳؛ والراند و همکاران، ۲۰۰۳).

برای مثال، افراد علاقه‌مند به بازی بسکتبال، نواختن گیتار، یا نوشتن شعر صرفاً در این فعالیت‌ها شرکت نکرده بلکه آنها را حرفه خود قرار می‌دهند؛ بنابراین، شوق و اشتیاق فراتر از تجربه علاقه‌مندی شدید به یک فعالیت بوده و ارزش قائل شدن برای آن فعالیت در حد زیاد، وقف زمان زیاد برای آن و بدل‌سازی آن به یکی از جنبه‌های اصلی هویت و زندگی فرد را دربر می‌گیرد (هودج و همکار، ۲۰۱۱؛ شلدون، ۲۰۰۲، والراند و راتل، ۲۰۰۲). به همین ترتیب، مدل دوگانه اشتیاق^۴ فرض را بر این قرار می‌دهد که فعالیت‌های مورد علاقه فرد تا اندازه‌ای در هویت فرد رسوخ می‌کنند که برای فرد بسیار ارزشمند و معنادار قلمداد می‌گردند. علاوه بر آن، مدل دوگانه اشتیاق فرض را بر این قرار می‌دهد که دو نوع اشتیاق وجود دارد، افراطی و هماهنگ که می‌توان آنها را از نظر نحوه درونی‌سازی در هویت فرد از هم متمایز نمود. اشتیاق افراطی^۵ از درونی‌سازی کنترل‌شده فعالیت در هویت فرد نشأت گرفته و نه تنها نمود فعالیت را به بخشی از هویت فرد بدل ساخته، بلکه در مورد ارزش‌ها و مقررات مرتبط با فعالیت نیز همین روال را انجام داده و در بهترین شرایط آن را تا اندازه‌ای و در بدترین شرایط به‌طور کامل درونی می‌سازد (دسی و رایان، ۲۰۰۰).

افراد دارای اشتیاق افراطی خود را در جایگاه تجربه میل غیرقابل کنترل به مشارکت در فعالیتی می‌یابند که از نظر آنها مهم و لذت‌بخش است. آنها نمی‌توانند خود را در برابر مشارکت در این فعالیت اشتیاق آور کنترل نمایند. اشتیاق روال خود را ادامه داده و فرد را کنترل می‌کند. در نهایت، افراد تضادها و دیگر پیامدهای عاطفی، شناختی و رفتاری منفی در حین و بعد از مشارکت در فعالیت را تجربه می‌کنند (استنکوویچ، ۲۰۱۱، کرنیس، ۲۰۰۳). بلعکس، اشتیاق هماهنگ^۶ از درونی‌سازی خودکار فعالیت در هویت فرد ناشی می‌گردد. وقتی اشتیاق هماهنگ نقش‌آفرینی می‌کند، افراد میل غیرقابل کنترل به مشارکت در فعالیت اشتیاق‌آمیز را تجربه نکرده بلکه آزادانه انجام آن را انتخاب می‌کنند و در نتیجه آن فرد کنترل فعالیت

4. Dualistic Model of passion

5. Obsessive Passion

6. Harmonious Passion

1. Stinginess

2. Pride

3. Passion

هدف از انجام این تحقیق این است که آیا پرسشنامه اشتیاق در میان ورزشکاران دارای قابلیت اعتبار است؟

روش

جامعه آماری، نمونه و روش نمونه‌گیری: جامعه آماری در این تحقیق، ورزشکاران حاضر در لیگ‌های فوتبال، والیبال، بسکتبال، واترپلو است. با توجه به اینکه نمونه‌های پژوهش در روش تحلیل عاملی اکتشافی بر اساس تعداد متغیرهای اکتشافی حداقل دو برابر و حداکثر ده برابر متغیرها تعیین می‌شوند (کلاین، ۲۰۰۲) به همین دلیل با توجه به تعداد متغیرهای اکتشافی در تحقیق حاضر ۱۷ سؤال بود، در مجموع ۲۵۰ پرسشنامه توزیع و در نهایت ۲۰۰ پرسشنامه صحیح مورد تجزیه و تحلیل نهایی قرار گرفت.

روش جمع‌آوری اطلاعات: پس از هماهنگی با مربیان تیم‌های انتخاب‌شده و کسب اجازه لازم، به ورزشکاران مراجعه و پس از توضیح اهداف تحقیق، از ورزشکاران درخواست شد که در تحقیق شرکت کرده و به پرسشنامه اطلاعات فردی و پرسشنامه اشتیاق (والراند و همکاران، ۲۰۰۳)، در حضور محقق پاسخ دهند. در نهایت پس از استخراج داده‌ها، به تجزیه و تحلیل آنها پرداخته شد.

روش آماری: برای نرم‌سازی پرسشنامه‌ها از روش تحلیل عاملی تأییدی و اکتشافی و از نرم‌افزار لیزرل استفاده شده است (کرلینجر، ۱۹۸۲؛ ترجمه سرایی، ۱۳۹۳).

ابزار

این پرسشنامه شامل ۱۷ سؤال است که از سه عامل اشتیاق افراطی، اشتیاق هماهنگ و معیار اشتیاق تشکیل شده است. مقیاس اشتیاق در واقع دارای ساختار چندعاملی است و تعلق کافی به فعالیت و ارتباط منطقی درونی بین فعالیت ورزشی و یک دسته از احساسات فرد را نشان می‌دهد.

برای ارزیابی سؤالات پرسشنامه از مقیاس هفت ارزشی لیکرت ۱ (اصلاً موافق نیستم) تا ۷ (کاملاً موافقم) استفاده شده است. سؤالات ۲-۴-۷-۹-۱۱-۱۲ در پرسشنامه والراند، مربوط به اشتیاق افراطی و سؤالات ۱-۳-۵-۶-۸-۱۰ مربوط به اشتیاق سازگار و سؤالات ۱۳-۱۴-۱۵-۱۶-۱۷ معیار اشتیاق را ارزیابی می‌کند

یا هدف مشتاقانه را به دست می‌گیرد. افراد دارای اشتیاق هماهنگ می‌توانند بر وظایف محوله متمرکز شده و پیامدهای مثبت را در حین انجام کار (مانند عواطف مثبت ناشی از موقعیت، تمرکز و جریان) و بعد از آن (عواطف مثبت کلی، رضایت از زندگی) تجربه کنند؛ بنابراین، نباید تضاد زیادی بین فعالیت مشتاقانه فرد و دیگر فعالیت‌های زندگی وی وجود داشته باشد. علاوه بر آن، در هنگام پیشگیری از مشارکت در فعالیت‌های مشتاقانه، افراد دارای تجربه هماهنگ باید بتوانند به خوبی خود را با شرایط وفق داده و توجه و انرژی خود را بر روی دیگر وظایف زندگی متمرکز سازند. در نهایت، در مورد اشتیاق هماهنگ فرد کنترل فعالیت را بر عهده داشته و می‌تواند در مورد مشارکت یا عدم مشارکت در فعالیت تصمیم‌گیری کند (دسی و رایان، ۲۰۰۰، چلنبرگو همکاران، ۲۰۱۳). اشتیاق و مؤلفه‌های مرتبط با آن در ورزش تا همین اواخر، تنها فعالیت تجربی در روانشناسی بر اشتیاق رمانتیک متمرکز شده بود (سوان سون، ۲۰۱۷). با این وجود، محققین دیگر، به خصوص در عرصه ورزش و تمرینات ورزشی، بر مفاهیمی متمرکز گردیده‌اند که به نظر می‌رسد به آن اشتیاق مرتبط باشد مانند اعتیاد مثبت و منفی، از سوی دیگر، اعتیاد مثبت (مثلاً به دویدن) همچنان یک اعتیاد است (فرد وقتی نمی‌تواند بدون حس و حال خوبی نخواهد داشت)، اما پرداختن به این فعالیت نتایج مثبتی به همراه خواهد داشت برای مثال، دویدن برای سلامت شما خوب است (والراند و همکاران، ۲۰۰۶، استنکوویچ، ۲۰۱۱).

با توجه به مسائل مطرح شده، اشتیاق از جمله موضوعات بین رشته‌ای در روانشناسی ورزشی و مدیریت ورزشی محسوب می‌شود و از جمله دلایل مهم مشارکت در ورزش و به ویژه ورزش قهرمانی شناخته می‌شود. در این راستا، شناخت میزان اشتیاق و شناسایی مهم‌ترین ابعاد آن از اهمیت خاصی برخوردار است که در این بین، شناسایی جایگاه ورزش در بین سایر عواملی که موجب اشتیاق در ورزشکاران می‌شود، موضوع پژوهش حاضر است که در راستای دستیابی به این مهم، وجود پرسشنامه استاندارد ضروری است. زمانی که ساختار روابط بین متغیرها از قبل موجود باشد، از روش تحلیل عاملی تأییدی استفاده می‌شود.

با توجه به نبود ابزار مناسب برای سنجش اشتیاق با تمرکز بر جایگاه ورزش و از طرفی نبود پژوهش‌های کافی در سطح کشور در مورد سنجش میزان و ابعاد اشتیاق ورزشی، پژوهش حاضر به هنجاریابی پرسشنامه اشتیاق در ورزشکاران پرداخته است؛ بنابراین،

داده‌ها و یافته‌ها

بررسی یافته‌های توصیفی نشان داد که تعداد مردان و زنان نمونه برابر با ۵۰ درصد است و درصدهای مربوط به مدارک تحصیلی زیر دیپلم، دیپلم، فوق‌دیپلم، لیسانس، فوق‌لیسانس، دکتری و دانشجو به ترتیب برابر با ۲، ۱۰/۵، ۱۶/۵، ۵۲/۵، ۱۴/۵، ۳/۵ و ۰/۵ است. ۸۰ درصد و ۲۰ درصد از نمونه تحقیق را افراد مجرد و متأهل بودند. انحراف استاندارد سن $24/81 \pm 4/03$ ، سابقه قهرمانی $3/54 \pm 2/82$ و سابقه ورزشی $9/75 \pm 4/95$ گزارش شد. در تحلیل عاملی برای تعیین کفایت نمونه‌گیری از شاخص KMO استفاده می‌شود.

جدول ۲. نتایج آزمون بارنتل و کبسر - می‌یر و اوکلین

مقدار	پیش‌فرض
۰/۸۸	مقدار کبسر - می‌یر و اوکلین (کفایت حجم نمونه)
۱۱۵۹/۸۵	مقدار مجذور کای
۹۱	آزمون کرویت بارنتل
۰/۰۰۱	سطح معناداری

نتایج جدول ۲ نشان می‌دهد که تمامی پیش‌فرض‌های موردنیاز و مربوط به استفاده از روش تحلیل عاملی رعایت شده است. بر اساس آزمون مذکور می‌توان میزان تعلق متغیرها به یکدیگر (علیت عاملی) و در نتیجه مناسب بودن آنها را برای تحلیل عاملی تشخیص داد و هم مناسب بودن هر متغیر را به تنهایی مشخص کرد. با توجه به اینکه مقدار آن برابر با ۰/۸۸ است، لذا قضاوت در مورد آن در حد عالی گزارش شد. با توجه به مقدار مجذور کای و سطح معناداری ($X^2=1159/85$ و $P<0/01$) نتیجه گرفته می‌شود که بین سؤالات همبستگی وجود دارد. از این رو ادامه و استفاده از سایر مراحل تحلیل عاملی جایز است.

جدول ۳. نتایج بررسی سهم واریانس هر یک از عامل‌ها در مدل سه عاملی پرسشنامه اشتیاق

ردیف	نام مؤلفه	مربعات بارهای استخراج شده	
		واریانس کل	درصد واریانس
۱	افراطی	۳/۷۲۲	۲۶/۵۸۸
۲	هماهنگ	۲/۷۷۶	۱۹/۸۳۱
۳	معیار	۲/۰۸۷	۱۴/۹۰۷

(والراند و همکاران ۲۰۰۳، مطالعه ۱؛ رسثو^۱ و والراند ۲۰۰۸؛ والراند و همکاران ۲۰۰۶، مطالعه ۱). این پرسشنامه به زبانهای فرانسوی و آلمانی ترجمه شده است (http://www.lrcs.uqam.ca/echelles_en.htm). والراند، پایایی اشتیاق هماهنگ را ۰/۸۶، اشتیاق افراطی را ۰/۷۳ و معیار اشتیاق را ۰/۸۸ اعلام کرد (والراند، ۲۰۰۳-۲۰۰۷).

جدو ۱. سؤالات پرسشنامه اشتیاق والراند (۲۰۰۳)

ردیف	فارسی	English
۱	این فعالیت با دیگر فعالیت‌های زندگی من همخوانی دارد.	This activity is in harmony with the other activities in my life
۲	در کنترل علاقه‌مندی خود به انجام فعالیت مشکل دارم.	I have difficulties controlling my urge to do my activity
۳	نکات جدیدی که در این فعالیت کشف می‌کنم به من اجازه می‌دهند تا هرچه بیشتر برای آن ارزش قائل شوم.	The new things that I discover with this activity allow me to appreciate it even more
۴	علاقه افراطی نسبت به این فعالیت دارم.	I have almost an obsessive feeling for this activity
۵	این فعالیت بیانگر ویژگی‌هایی است که در مورد خود دوست دارم.	This activity reflects the qualities I like about myself
۶	این فعالیت به من اجازه می‌دهد تا در زندگی تجربیات متعددی کسب کنم.	This activity allows me to live a variety of experiences
۷	این فعالیت تنها چیزی است که مرا به شوق می‌آورد.	This activity is the only thing that really turns me on
۸	این فعالیت به جزئی از زندگی من بدل شده است.	My activity is well integrated in my life
۹	اگر می‌توانستم، تنها این فعالیت را انجام می‌دادم.	If I could, I would only do my activity
۱۰	این فعالیت با دیگر فعالیت‌هایی که بخشی از زندگی من هستند، هماهنگی دارد.	My activity is in harmony with other things that are part of me
۱۱	این فعالیت به اندازه‌ای مهیج است که گاه کنترل خود را نسبت به آن از دست می‌دهم.	This activity is so exciting that I sometimes lose control over it
۱۲	گاهی تصور می‌کنم تحت کنترل این فعالیت هستم.	I have the impression that my activity controls me
۱۳	وقت زیادی را صرف انجام این فعالیت می‌کنم.	I spend a lot of time doing this activity
۱۴	این فعالیت را دوست دارم.	I like this activity
۱۵	این فعالیت برای من حائز اهمیت است.	This activity is important for me
۱۶	این فعالیت در من شوق و اشتیاق به وجود می‌آورد.	This activity is a passion for me
۱۷	این فعالیت بخشی از هویت مرا تشکیل می‌دهد.	This activity is part of who I am

¹. Rousseau & et al

بر اساس آزمون کیسِر _ می‌یر و اوکلین و با توجه به اینکه مقدار آن برابر با ۰/۸۹۶ هست، لذا قضاوت در مورد آن در حد خوب گزارش می‌شود. با توجه به مقدار مجذور کای و سطح معناداری آزمون کرویت بارتلت ($P < 0/01$ و $X^2 = 170/10$) نتیجه گرفته می‌شود که بین عامل‌ها همبستگی وجود دارد.

جدول ۵. نتایج تحلیل مؤلفه‌های اصلی همراه با چرخش واریانس در مورد بار عاملی سؤالات مقیاس اشتیاق		
مقدار ویژه	درصد واریانس	مقیاس اشتیاق
۲/۰۷۴	۶۹/۱۵	

جدول ۵ مقیاس اشتیاق و درصد واریانس آن را نشان می‌دهد. توان پیشگویی این مدل بر اساس مجموع واریانس عامل‌ها برابر با ۶۹/۱۵ درصد است.

جدول ۶. رابطه بین مؤلفه‌های پرسشنامه اشتیاق				
ردیف	مؤلفه‌ها	افراطی	همانگ	معیار
۱	میزان رابطه افراطی	۰/۶۳	۰/۸۲	
۲	میزان رابطه همانگ	۱۰/۷۴	۱۸/۱۹	
۳	میزان رابطه معیار	T-Value	۰/۵۸	۸/۱۳

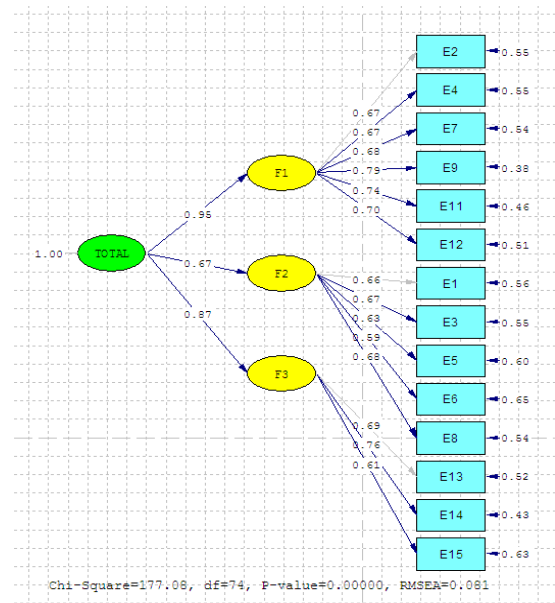
بر اساس جدول ۶ رابطه تمامی مؤلفه‌های پرسشنامه دو به دو با هم معنادار است. رابطه تمامی مؤلفه‌ها با اشتیاق معنادار است.

جدول ۷. روابط مؤلفه‌ها با اشتیاق تحلیل عاملی تأییدی مرحله دوم				
ردیف	مؤلفه‌ها با اشتیاق	میزان رابطه	ضریب تعیین	نتیجه
۱	با اشتیاق (F1) افراطی	۰/۹۵	۰/۹۰	تأیید رابطه
۲	با اشتیاق (F2) همانگ	۰/۶۷	۰/۴۴	تأیید رابطه
۳	با اشتیاق (F3) معیار	۰/۸۷	۰/۷۵	تأیید رابطه

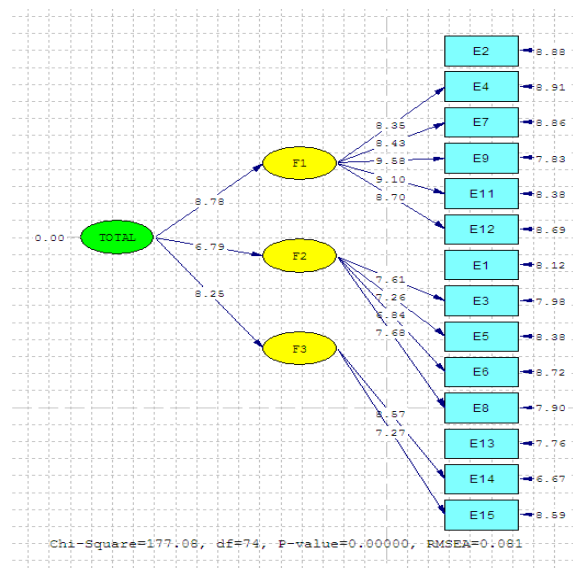
اگر تعداد بیشتری از شاخص‌ها برازش خوبی را نمایش دادند، پژوهشگر می‌تواند اطمینان بیشتری را به خوانندگان در مورد مناسب

جدول ۳ مقادیر ویژه، واریانس عامل‌ها و درصد واریانس تجمعی آنها را نشان می‌دهد. توان پیشگویی این مدل بر اساس مجموع درصد واریانس تجمعی عامل‌ها برابر با ۶۱/۳۲۶ درصد است.

جدول ۴. تحلیل اکتشافی: آزمون بارتلت و کیسِر می‌یر و اوکلین		
پیش فرض	مقدار	آزمون کرویت بارتلت
مقدار کیسِر - می‌یر و اوکلین (کفایت حجم نمونه)	۰/۸۹۶	
مقدار مجذور کای	۱۷۰/۱۰	
درجه آزادی	۳	
سطح معناداری	۰/۰۰۱	

شکل ۱. مدل اشتیاق در حالت استاندارد

شکل ۲. مدل اشتیاق در حالت معناداری

همبستگی کمتر با عامل‌ها بودند، حذف شدند و چهارده سؤال باقیمانده در سه عامل اشتیاق افراطی، اشتیاق هماهنگ، معیار اشتیاق قرار گرفتند که زیرساخت‌های پرسشنامه را تشکیل دادند و پایایی مؤلفه‌ها و پرسشنامه اشتیاق ۰/۸۹ و در حد قابل قبول گزارش شد.

در مورد اشتیاق افراطی، شش سؤال پرسشنامه به سنجش این عامل پرداختند و نتایج نشان داد که هر شش عامل اشتیاق افراطی در پرداختن به ورزش در ورزشکاران وجود دارد و هیچ سؤالی حذف نشد و پایایی مؤلفه‌ها و پرسشنامه اشتیاق افراطی ۰/۸۶ و در حد قابل قبول گزارش شد؛ به عبارت دیگر وقتی فردی ورزش را به طور حرفه‌ای دنبال می‌کند آن فعالیت دیگر جنبه انگیزشی ندارد و بیشتر تبدیل به یک عادت و وظیفه می‌شود که برای رسیدن به موفقیت دست به هر کاری می‌زند و اگر نتیجه نگردد از لحاظ روحی دچار بحران می‌شود که با نتایج تحقیق ورزش (والراند و دیگران، ۲۰۰۶) همخوانی داشت.

عامل دوم (اشتیاق هماهنگ) که از شش سؤال پرسشنامه، سؤال ۱۰ به علت پایین بودن واریانس عامل مشترک از ۰/۵، از تحلیل کنار گذاشته شد که با فرهنگ و هویت ورزشکاران ایرانی همخوانی نداشت، بنابراین، حذف شد و پنج سؤال دیگر به سنجش این عامل پرداختند. پایایی مؤلفه‌ها و پرسشنامه اشتیاق هماهنگ ۰/۷۸ و در حد قابل قبول گزارش شد. در مورد اشتیاق هماهنگ فرد کنترل فعالیت را بر عهده داشته و می‌تواند در مورد مشارکت یا عدم مشارکت در فعالیت تصمیم‌گیری کند که با نتایج تحقیق (دسی و رایان، ۲۰۰۰ و والراند، ۲۰۰۳، کاربونویو و همکاران ۲۰۰۸) همخوانی داشت.

عامل سوم (معیار اشتیاق) که از پنج سؤال پرسشنامه، دو سؤال ۱۶ و ۱۷ به علت پایین بودن واریانس عامل مشترک از ۰/۵، از تحلیل کنار گذاشته شدند که با فرهنگ و هویت ورزشکاران ایرانی همخوانی نداشت و حذف شدند و سه سؤال دیگر به سنجش این عامل پرداخت.

مجموعه دوم یافته‌های مرتبط با نتایج کنترل همبستگی بین دو نوع اشتیاق نشان دادند که هر دو اشتیاق هماهنگ و افراطی رابطه مثبتی با معیار اشتیاق ارزش‌گذاری فعالیت و عشق، صرف وقت و انرژی بر روی فعالیت و درک معیارهای انرژی به‌عنوان اشتیاق داشته و بنابراین از تعریف اشتیاق (هاروی و والراند، ۲۰۰۹)؛ والراند و دیگران، مطالعه (۱) پشتیبانی می‌کنند. علاوه بر آن، هرچند دو نوع اشتیاق به فعالیتی که فرد انجام می‌دهد، مرتبط می‌گردند، اشتیاق

بودن مدل می‌دهد؛ بنابراین، شاخص‌های آزمون خوبی برازش تناسب مدل را تأیید کردند.

با ملاحظه جدول ۹ مشخص می‌شود که درستی مؤلفه‌ها و پرسشنامه اشتیاق در حد قابل قبول است.

جدول ۸. نتایج آزمون خوبی برازش تناسب مجموعه داده‌های مدل پرسشنامه اشتیاق				
شاخص	اختصار شاخص	ملاک	مقدار بدست آمده	نتیجه
مقتصد	X ² /df	زیر ۳	۲/۳۹	تائید
	RMSEA ²	زیر ۰/۰۸ (بعضی منابع تا ۰/۱)	۰/۰۸۱	تائید
	PNFI ³	بالای ۰/۹۰	۰/۷۵	عدم تائید
	PGFI ⁴	بالای ۰/۹۰	۰/۶۲	عدم تائید
	NFI ⁵	بالای ۰/۹۰	۰/۹۲	تائید
	NNFI ⁶	بالای ۰/۹۰	۰/۹۴	تائید
	CFI ⁷	بالای ۰/۹۰	۰/۹۵	تائید
	IFI ⁸	بالای ۰/۹۰	۰/۹۵	تائید
	RFI ⁹	بالای ۰/۹۰	۰/۹۰	تائید
	GFI ¹⁰	بالای ۰/۹۰	۰/۸۸	عدم تائید
مطلق	AGFI ¹¹	بالای ۰/۹۰	۰/۸۲	عدم تائید

جدول ۹. درستی مؤلفه‌ها و پرسشنامه اشتیاق				
ردیف	متغیرها	آلفای کرونباخ	وضعیت پایایی	نتیجه
۱	افراطی	۰/۸۶	قابل قبول	
۲	هماهنگ	۰/۷۸	قابل قبول	مؤلفه‌ها
۳	معیار	۰/۷۳	قابل قبول	
۴	پرسشنامه اشتیاق	۰/۸۹	قابل قبول	کل

بحث و نتیجه‌گیری

برای بررسی اشتیاق با تأکید بر نقش آن در ورزش به ابزاری نیاز است که دارای درستی و قابلیت اعتبار باشد. از طرف دیگر، محیط‌های متفاوت و فرهنگ‌های مختلف به ابزارهای متفاوتی نیاز دارند حتی یک ابزار نیز در فرهنگ‌های گوناگون دارای درستی و قابلیت اعتبار متفاوتی است؛ بنابراین، هدف تحقیق حاضر هنجاریابی پرسشنامه اشتیاق با تمرکز بر ورزش بود. در این پژوهش، بعد از ترجمه پرسشنامه اصلی، تحلیل عاملی اکتشافی و تأییدی انجام شد و در نهایت از ۱۷ سؤال، سه سؤال با بار عاملی کمتر از ۰/۹ که دارای

- در تکواندوکاران نخبه. فصل‌نامه علمی- پژوهشی علوم روانشناختی، ۱۷(۶۶)، ۲۷۴-۲۷۱
- ندایی، طاهره و علوی، خلیل (۱۳۸۷). اخلاق در ورزش با رویکرد بازی منصفانه. فصل‌نامه علمی-پژوهشی دانشگاه قم (پژوهش‌های فلسفی-کلامی)، ۱۰(۲)، ۲۲۰-۱۸۷
- Boxill, Jan, (2003), *The Ethics of Competition*", Jon Box ill "Sport Ethics", Publisher: Black well, First Edition.
- Carbonneau, N. Vallerand, R. J. Fernet, C. & Guay, F. (2008). The Role of Passion for Teaching in Intrapersonal and Interpersonal Outcomes. *Journal of Educational Psychology*, 100, 977-987. <http://dx.doi.org/10.1037/a0012545>
- Deci, E. L. & Ryan, R. M. (2000). The "what" and "why" of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11, 227-268.
- Hodge, Ken, Lonsdale, Chris (2011). Prosocial and Antisocial Behavior in Sport: The Role of Coaching Style, Autonomous vs. Controlled Motivation, and Moral Disengagement
- Marsh, H. W. Vallerand, R. J. Lafrenière, M.A. K. Parker, P. Morin, A. J. S. Carbonneau, N. & Paquet, Y. (2013). Passion: Does One Scale Fit All? Construct Validity of Two-Factor Passion Scale and Psychometric Invariance Over Different Activities and Languages. *Psychological Assessment*, 25, 796-809. <http://dx.doi.org/10.1037/a0032573>.
- Kline, R. B. (2010). *Principles and practice of structural equation modeling*. New York: Guilford Press.
- Rony, J.A. (1990). *Les passions (The passions)*. Paris: Presses universitaires de France.
- Rousseau, F. L. & Vallerand, R. J. (2008). An examination of the relationship between passion and subjective well-being in older adults. *International Journal of Aging and Human Development*, 66, 195-211.
- Schellenberg, B. J. I. Gaudreau, P. & Crocker, P. R. E. (2013). *Passion and Coping: Relationships with Changes in Burnout and Goal Attainment in Collegiate Volleyball Players*. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 35, 270-280
- Sheldon, K. M. (2002). *The Self-Concordance Model of healthy goal-striving: When personal goals correctly represent the person*. In E. L. Deci & R. M. Ryan (Eds.), *Handbook of self-determination research* (pp. 65-86). Rochester, NY
- Stankovich, Chris (2011). *The Importance of Passion & Purpose for Sport Success*. July 21. www.drstankovich.com
- Stenseng, Frode. Forest. Jacques, Curran. Thomas (2014). *Positive Emotions in Recreational Sport Activities: The Role of Passion and Belongingness*. Springer Science, Business Media Dordrecht DOI 10.1007/s10902-014-9547-y
- SteveSwanson, AubreyKentb (2017). *Passion and pride in professional sports: Investigating the role of workplace emotion*. *Sport Management Review*, <http://dx.doi.org/10.1016/j.smr.2016.10.004>.

افراطی ارتباط عمیق‌تری با اندازه‌گیری هویت و اختلاف با دیگر فعالیت‌ها در قیاس با اشتیاق هماهنگ دارد و همچنین اشتیاق هماهنگ با عدم تمایل برای انجام فعالیت ارتباط معکوس دارد (والراند و دیگران، ۲۰۰۳؛ مطالعه اول، والراند و دیگران، مطالعه دوم ۲۰۰۸، اسماعیلی حیدرآباد و همکاران، ۱۳۹۶)؛ بنابراین، این یافته از این نظر پشتیبانی می‌کند که اشتیاق هماهنگ و افراطی به واقع یک اشتیاق بوده و تعریف مؤلفه اشتیاق را منعکس می‌کنند. در نهایت، تحقیقات نشان می‌دهند که اشتیاق افراطی به استمرار در فعالیت‌های غیرعقلانه که برای فرد منفی محسوب می‌شوند را در برمی‌گیرد (والراند و دیگران، ۲۰۰۸؛ مطالعه دوم).

علاوه بر آن، در روزهایی که ورزشکاران در فعالیت مورد علاقه خود مشارکت ندارند، اشتیاق افراطی کاهش در عاطفه مثبت فرد را پیش‌بینی می‌کند. این یافته‌ها نشان می‌دهد که تجربیات عاطفی مثبت ناشی از اشتیاق هماهنگ در قلمرو فعالیت مشتاقانه حداقل تا پایان روز ادامه یافته و به نظر می‌رسد به کل زندگی فرد تعمیم یابد. علاوه بر آن، یافته‌های به‌دست‌آمده در حوزه اشتیاق افراطی با مطالعه اول والراند و همکاران (۲۰۰۳) نشان داد وقتی فرد نمی‌تواند در فعالیت اشتیاق آمیز مشارکت داشته باشد، اشتیاق افراطی به نوعی از رنج احساسی (و به افت عواطف مثبت) می‌انجامد، هم‌راستا است.

در جمع‌بندی پایانی باید گفت که سازه سه عاملی اشتیاق در جامعه ورزشی، نشان‌دهنده دسته‌بندی مناسبی از ابعاد مختلف اشتیاق است. هرچند ممکن است همه جوانب اشتیاق یک‌رشته ورزشی را شناسایی نکرده باشد؛ ولی به شناخت ابعاد اشتیاق کمک کرده است. از طرفی، فقدان تحقیقات کافی در زمینه مسائل کلان روان‌شناختی ورزش لزوم بررسی این سازه را در ابعاد دیگر و در حوزه‌های مختلف ورزش ضروری می‌سازد. پیشنهاد می‌شود با استفاده از این پرسشنامه به بررسی نقش اشتیاق در بین افراد متفاوت جامعه و ذینفعان مختلف ورزش پرداخته شود.

منابع

- اسماعیلی حیدرآباد، میلاد. شیخ، محمود و حسنی، فهیمه و اسماعیلی، عارفه (۱۳۹۶). رابطه بین بی‌رمقی (تحلیل‌رفتگی) و نوع اشتیاق فعالیت ورزشی دانشجویان بر اساس نظریه دوگانه اشتیاق. *فصل‌نامه علمی-پژوهشی علوم روانشناختی*، ۱۶(۶۳)، ۳۳۸-۳۵۰
- زارعی، سحر. غرایق زندگی، حسن. نظری طب، نوری و محبی، محمود (۱۳۹۷). رابطه بین ابعاد نهایی خواهی و راهبردهای تنظیم هیجان

- Tosun, L. P. & Lajunen, T. (2009). Why do young adults develop a passion for Internet activities? The associations among personality, revealing «true self» on the Internet, and passion for the Internet. *Cyber Psychology and Behavior*, 12, 401–406.
- Vallerand, R. J., & Houliort, N. (2003). *Passion at work: Toward a new conceptualization*. In S. W. Gilliland, D. D. Steiner, & D. P. Skarlicki (Eds.), *Emerging perspectives on values in organizations* (pp. 175–204). Greenwich, CT: Information Age Publishing.
- Vallerand, R. J. (2008). On the psychology of passion: In search of what makes people's lives most worth living. *Canadian Psychology*, 49, 1–13.
- Vallerand, R. J. Mageau, G. A. Elliot, A. J. Dumais, A. Demers, M.A. & Rousseau, F. L. (2008a). Passion and performance attainment in sport. *Psychology of Sport & Exercise*, 9, 373–392.

پرسشنامه هنجاریابی شده اشتیاق (۱۳۹۶)

فعالیتی را که دوست دارید و برای شما مهم است و وقت زیادی را صرف آن می‌کنید را بنویسید.

فعالیت موردعلاقه من عبارت است از: .....

ضمن تفکر در مورد فعالیت مطلوب خود و استفاده از مقیاس زیر، لطفاً میزان توافق خود با هر یک از آیتم‌ها را نشان دهید.

ردیف	اصلاً موافق نیستم	خیلی کم موافقم	اندکی موافقم	نسبتاً موافقم	بسیار موافقم	کاملاً موافقم	شدیداً موافقم
۱							این فعالیت با دیگر فعالیت‌های زندگی من همخوانی دارد.
۲							در کنترل علاقه‌مندی خود به انجام فعالیت مشکل دارم.
۳							نکات جدیدی که در این فعالیت کشف می‌کنم به من اجازه می‌دهند تا هرچه بیشتر برای آن ارزش قائل شوم.
۴							علاقه افراطی نسبت به این فعالیت دارم.
۵							این فعالیت بیانگر ویژگی‌هایی است که در مورد خود دوست دارم.
۶							این فعالیت به من اجازه می‌دهد تا در زندگی تجربیات متعددی داشته باشم (تجربیات متعددی کسب کنم).
۷							این فعالیت تنها چیزی است که مرا به شوق می‌آورد.
۸							این فعالیت به جزئی از زندگی من بدل شده است.
۹							اگر می‌توانستم، تنها این فعالیت را انجام می‌دادم.
۱۰							این فعالیت به اندازه‌ای مهیج است که گاه کنترل خود را نسبت به آن از دست می‌دهم.
۱۱							گاهی تصور می‌کنم تحت کنترل این فعالیت هستم.
۱۲							وقت زیادی را صرف انجام این فعالیت می‌کنم.
۱۳							این فعالیت را دوست دارم.
۱۴							این فعالیت برای من حائز اهمیت است.

برای ارزیابی سؤالات پرسشنامه از مقیاس هفت ارزشی لیکرت ۱ (اصلاً موافق نیستم) تا ۷ (کاملاً موافقم) استفاده شده است.

اشتیاق افراطی: سؤال‌های ۲-۴-۷-۹-۱۰-۱۱

اشتیاق هماهنگ: سؤال‌های ۱-۳-۵-۶-۸

معیار اشتیاق: سؤال‌های ۱۲-۱۳-۱۴